

ارزیابی بین‌المللی مدارک تحصیلی: راهنمای تخصصی سازمان‌ها و فرآیندها

نویسنده: دپارتمان تخصصی مهاجرت و تحصیل بین‌الملل | تاریخ مرجع: ۲۶ اکتبر ۲۰۲۵

در دنیای امروز، مهاجرت تحصیلی، شغلی و سرمایه‌گذاری روندی رو به رشد دارد. یکی از بزرگ‌ترین چالش‌های پیش روی متقاضیان و نهادهای مقصد (دانشگاه‌ها، کارفرمایان و سازمان‌های مهاجرتی)، عدم همخوانی سیستم‌های آموزشی کشورهای مختلف است. برای حل این مشکل، سازمان‌های تخصصی تحت عنوان «**موسسات ارزیابی اعتبار مدرک تحصیلی**» (Credential Evaluation Services) شکل گرفته‌اند. وظیفه اصلی این سازمان‌ها، تطبیق، معادل‌سازی و تایید اصالت مدارک تحصیلی صادرشده از یک کشور با سیستم آموزشی کشور مقصد است.

نکته کلیدی: ارزیابی مدرک تحصیلی صرفاً یک ترجمه ساده نیست، بلکه یک فرآیند حقوقی و کارشناسی دقیق است که سطح آکادمیک، تعداد واحدها، اصالت صادرکننده و معدل (GPA) شما را به زبان آموزشی کشور مقصد (مانند ایالات متحده یا کانادا) استانداردسازی می‌کند.

چرا به ارزیابی مدارک تحصیلی نیاز داریم؟

هدف از ارزیابی مدارک، ایجاد یک زبان مشترک میان نظام‌های آموزشی مختلف است. مهم‌ترین دلایل الزام این فرآیند عبارتند از:

- مهاجرت کاری و برنامه‌های اقامتی:** به عنوان مثال، اداره مهاجرت کانادا (IRCC) برای برنامه‌هایی نظیر اکسپرس انتری (Express Entry)، داشتن تاییدیه ارزیابی مدرک تحصیلی (ECA) را اجباری کرده است.
- پذیرش دانشگاهی (Admission):** بسیاری از دانشگاه‌های آمریکای شمالی برای ثبت‌نام در مقاطع تکمیلی، ارزیابی ریزنمرات را مستقیماً از موسساتی چون WES درخواست می‌کنند.
- دریافت مجوزهای شغلی (Licensure):** در رشته‌های مهندسی، پزشکی، پرستاری و حسابداری، جهت ورود به بازار کار نظام‌مند، تطبیق دقیق مدارک الزامی است.

معرفی معتبرترین سازمان‌های ارزیابی مدارک تحصیلی

سازمان‌های متعددی در سطح جهان این خدمات را ارائه می‌دهند، اما اعتبار آن‌ها بر اساس کشور مقصد و نوع پرونده متفاوت است. در ادامه به معرفی شاخص‌ترین آن‌ها می‌پردازیم:

۱. موسسه WES (World Education Services)

بدون شک شناخته‌شده‌ترین و محبوب‌ترین سازمان ارزیابی مدارک در آمریکای شمالی (آمریکا و کانادا) WES است. این موسسه غیرانتفاعی که در سال ۱۹۷۴ تأسیس شده، به دلیل سرعت بالا، پل کاربری آنلاین پیشرفته و مکانیزم یکپارچه با اداره مهاجرت کانادا، انتخاب اول اکثر متقاضیان است. WES مدارک را به دو صورت عمومی ارزیابی می‌کند (Course-by-Course) و تفکیکی (Document-by-Document).

۲. موسسه ICAS (International Credential Assessment Service of Canada)

این موسسه به طور ویژه برای کشور کانادا فعالیت می‌کند و مورد تایید اداره مهاجرت این کشور است. ICAS گزارش‌های بسیار دقیقی ارائه می‌دهد که نه تنها برای مقاصد مهاجرتی، بلکه برای آموزش و پرورش و مدارس کانادا نیز بسیار کاربردی است. روند بررسی در ICAS معمولاً طولانی‌تر از WES است.

۳. موسسه CES (Comparative Education Service)

است و یکی از قدیمی‌ترین مراکز ارزیابی در کانادا به (University of Toronto) متعلق به دانشگاه تورنتو CES شمار می‌رود. اعتبار بالای نام دانشگاه تورنتو سبب شده گزارش‌های این موسسه وزن حقوقی بالایی در دادگاه‌ها و نهادهای دولتی کانادا داشته باشد.

۴. موسسه IQAS (International Qualifications Assessment Service)

این سازمان توسط دولت استانی آلبرتا در کانادا مدیریت می‌شود. IQAS انتخابی عالی برای کسانی است که مدارک تحصیلی آن‌ها ساختار غیرمتعارف داشته یا خواهان اقامت و کار در استان آلبرتا و غرب کانادا هستند.

۵. موسسه ECE (Educational Credential Evaluators)

به دقت بالا در ECE بیشتر بر روی پذیرش دانشگاه‌های ایالات متحده تمرکز دارد. ارزیابی ریزنمرات در ECE محاسبه معدل (GPA) معروف است و بسیاری از دانشگاه‌های برتر آمریکا آن را ترجیح می‌دهند.

مقایسه تخصصی موسسات ارزیابی مدرک

نام سازمان	کشورهای تحت پوشش اصلی	میانگین زمان بررسی	ویژگی شاخص	تاییدیه IRCC (مهاجرت کانادا)
WES	آمریکا و کانادا	۳ تا ۵ هفته	سرعت بالا و سیستم تمام آنلاین	بله (دارد)
ICAS	کانادا	۱۰ تا ۲۰ هفته	دقت بالا در جزئیات تحصیلی	بله (دارد)
CES	کانادا	۶ تا ۱۰ هفته	وابسته به دانشگاه تورنتو	بله (دارد)

نام سازمان	کشورهای تحت پوشش اصلی	میانگین زمان بررسی	ویژگی شاخص	تاییدیه IRCC (مهاجرت کانادا)
IQAS	کانادا	۸ تا ۱۲ هفته	پشتیبانی قوی از استان آلبرتا	بله (دارد)
ECE	ایالات متحده	۲ تا ۴ هفته	تخصصی برای دانشگاه‌های آمریکا	خیر

انواع پکیج‌های ارزیابی مدارک

هنگام ثبت نام در این موسسات، متقاضی باید با توجه به نیاز خود یکی از انواع ارزیابی زیر را انتخاب کند:

- ارزیابی مدرک به مدرک (Document-by-Document):** این نوع ارزیابی صرفاً اصالت مدرک و معادل آن (مثلاً کارشناسی یا کارشناسی ارشد) را مشخص می‌کند. برای مهاجرت از طریق Express معمولاً همین نوع ارزیابی کافی است Entry.
- ارزیابی درس به درس (Course-by-Course):** این پکیج شامل تحلیل تک تک دروس گذرانده شده، تعداد واحدها، نمرات و محاسبه دقیق GPA بر مبنای سیستم ۴ یا ۵ است. دانشگاه‌ها برای پذیرش تحصیلی و معادل سازی واحدها حتماً این گزینه را می‌خواهند.

مراحل گام به گام فرآیند ارزیابی (تمرکز بر روی WES)

برای موفقیت در این فرآیند، رعایت دقیق گام‌های زیر الزامی است:

گام اول: ساخت حساب کاربری و دریافت کد مرجع (Reference Number)

ابتدا به وبسایت موسسه موردنظر مراجعه کرده، کشور مقصد و نوع هدف خود (مهاجرت یا تحصیل) را انتخاب می‌کنید. پس از تکمیل اطلاعات فردی و پرداخت هزینه، **کد مرجع (Reference Number)** به شما اختصاص داده می‌شود. این کد باید روی تمامی مکاتبات و بسته‌های ارسالی شما درج شود.

گام دوم: آماده سازی و ترجمه رسمی مدارک

مدارک تحصیلی (دانشنامه و ریزنمرات) باید به صورت رسمی ترجمه شوند. توجه داشته باشید که مشخصات فردی در ترجمه باید با پاسپورت همخوانی کامل داشته باشد.

گام سوم: تاییدیه دانشگاه صادرکننده مدرک (مهم ترین مرحله)

موسساتی مانند WES هرگز مدارک ارسالی مستقیم توسط شخص متقاضی را (بدون تایید دانشگاه) نمی‌پذیرند. دانشگاه محل تحصیل شما باید ریزنمرات و دانشنامه را در پاکت رسمی دانشگاه قرار داده،

مهر و موم (Seal) کند و یا از طریق سامانه‌های الکترونیک رسمی مورد تایید WES (مانند سامانه استعلام وزارت علوم در ایران) به صورت دیجیتال ارسال نماید.

هشدار بسیار مهم: در صورتی که پلمب پاکت دانشگاه باز شده باشد یا ارسال الکترونیکی از یک ایمیل غیررسمی انجام گیرد، پرونده شما ریجکت شده و ممکن است به اتهام ارائه مدارک نامعتبر در لیست سیاه (Blacklist) قرار گیرید.

سوالات متداول در خصوص ارزیابی مدارک تحصیلی (FAQ)

۱. آیا مدارک دانشگاه آزاد اسلامی توسط WES ارزیابی می‌شوند؟

بله. سازمان WES با سازمان مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی تبادل الکترونیک دارد. متقاضیان باید پس از دریافت کد مرجع از WES، به سامانه بین‌الملل دانشگاه آزاد مراجعه کرده و درخواست ارسال دیجیتال مدارک را ثبت کنند.

۲. آیا مدارک دانشگاه‌های پیام نور و غیرانتفاعی نیز معادل‌سازی می‌شوند؟

بله، تا زمانی که دانشگاه صادرکننده مدرک دارای مجوز رسمی از وزارت علوم، تحقیقات و فناوری باشد، مدرک آن توسط سازمان‌های بین‌المللی ارزیابی قابل بررسی و معادل‌سازی است.

۳. مدت اعتبار گزارش ارزیابی چقدر است؟

به عنوان مثال، گزارش‌های ECA صادر شده توسط WES برای اداره مهاجرت کانادا **۵ سال** از تاریخ صدور اعتبار دارند. پس از انقضا، امکان تمدید آنلاین آن با پرداخت هزینه کمتر وجود دارد.

۴. اگر مدرک من در کشور مقصد معادل پایین‌تری گرفت چه باید کرد؟

گاهی اوقات به دلیل تفاوت در تعداد واحدها یا ساختار آموزشی (مثلاً دوره‌های کاردانی یا برخی کارشناسی‌های ناپیوسته)، مدرک شما معادل پایین‌تری می‌گیرد. در این حالت می‌توانید از موسسات دیگری مثل IQAS یا CES که انعطاف بیشتری در قبال برخی سیستم‌های آموزشی دارند، شانس خود را امتحان کنید.

۵. آیا ارزیابی مدارک تحصیلی به معنای دریافت مجوز کار است؟

خیر. ارزیابی مدرک (ECA) صرفاً سطح علمی شما را تایید می‌کند. برای کار در مشاغل نظام‌مند مانند طبابت، وکالت یا مهندسی حرفه‌ای، باید علاوه بر ارزیابی، آزمون‌های برد تخصصی (Regulated) کشور مقصد را نیز پاس کنید.

اقدام برای ارزیابی مدارک تحصیلی، سنگ بنای مهاجرت موفق و قانونی است. انتخاب موسسه مناسب بستگی مستقیمی به استراتژی مهاجرتی و تحصیلی شما دارد. توصیه می‌شود پیش از صرف هزینه‌های ارزی، دستورالعمل‌های دقیق سازمان مقصد را مطالعه نموده و از ارسال مدارک بدون هماهنگی و مهر و موم رسمی دانشگاه جداً خودداری فرمایید.